

HET O.V.W. BATALJON “DE HAANTJES”

Dit voorjaar, om precies te zijn op 19 mei, is het veertig jaar geleden dat het Veluwe Oorlogs Vrijwilligers Bataljon “De Haantjes” officieel 1-8 RI, na ongeveer twee en een half jaar tropendienst in Amsterdam arriveerde. Dat zal de huidige generatie weinig zeggen, maar voor de inmiddels op leeftijd gekomen Edenaren, die eens deel uitmaakten van bedoeld bataljon, liggen de zaken anders. Voor hen hebben deze jaren een onuitwisbaar stempel op hun leven gedrukt. Aan de hand van gegevens die enkele oud- militairen ons vertelden, willen we wat bijzonderheden van deze legergroep uit de vergetelheid halen.

Na de bevrijding van ons land op 5 mei 1945, moest het Nederlandse leger van de grond af worden opgebouwd. Er was vrijwel geen bewapening en kleding meer, terwijl de kazernes door de bezetter totaal verwaarloosd waren achtergelaten. Men begon met het formeren van vrijwilligers bataljons in de Gewesten, zo ook op de Veluwe.

Vanaf 22 mei 1945 konden gegadigden zich melden bij de “Jan van Schaffelaar Kazerne” in Ermelo en daar ontstond 1-8 RI, het eerste bataljon na de bevrijding van boven de rivieren. De oorspronkelijke opzet was een aandeel te kunnen leveren voor bezettingstroepen in Duitsland. Maar 15 augustus 1945 capituleerde Japan, dat sinds 9 maart 1942 onze koloniën, Ned. Oost-Indië had bezet. Teneinde daar zo spoedig mogelijk voor rust en orde te kunnen zorgen, werd besloten de reeds geheel of gedeeltelijk opgerichte Gewestelijke Bataljons voor dit doel te bestemmen.

Er heerste in dat Nederlands Oost-Indië een verwarde toestand, waarvan Soekarno gebruik maakte om enkele dagen later de Republiek Indonesië uit te roepen. Daar Nederland onmachtig bleek, zouden de Engelsen voorlopig het gezag overnemen, maar deze verschenen te laat en met te weinig troepen, zodat de chaos compleet was. Ondanks de veranderde bestemming van het Veluwe Bataljon, kwamen vrijwilligers in ruime mate aanzetten, ook velen uit onze gemeente.

Om hun beweegredenen te kunnen doorgronden moeten we ons wel naar die jaren verplaatsen. Vijf jaar oorlog en bezetting lagen juist achter de rug; de meeste jonge mannen waren nog vrijgezel en hadden zich nog geen plaats in de maatschappij veroverd, al waren velen wel actief geweest in het verzet en de BS.

Zij zagen hun vrijwillige toetreding tot “De Haantjes”, deels als een vaderlandse plicht, maar aan de andere kant ook als een avontuur waarbij de gevaren werden ingecalculeerd. Alleen al om op deze manier de Indische Archipel, waarvan oud-kolonialen in ons dorp zulke spannende verhalen konden vertellen, te kunnen bezoeken, betekende een uitdaging.

Binnen vrij korte tijd was dan ook het bataljon, achthonderd man sterk, voltallig, terwijl men tevens over een geschoold kader kon beschikken. Dit kwam uit goede voormalige officieren en onderofficieren, onder wie verschillende plaatsgenoten zoals Klok, Besselink, Beekhuizen, Gubbels en Stoel, om een paar namen te noemen.

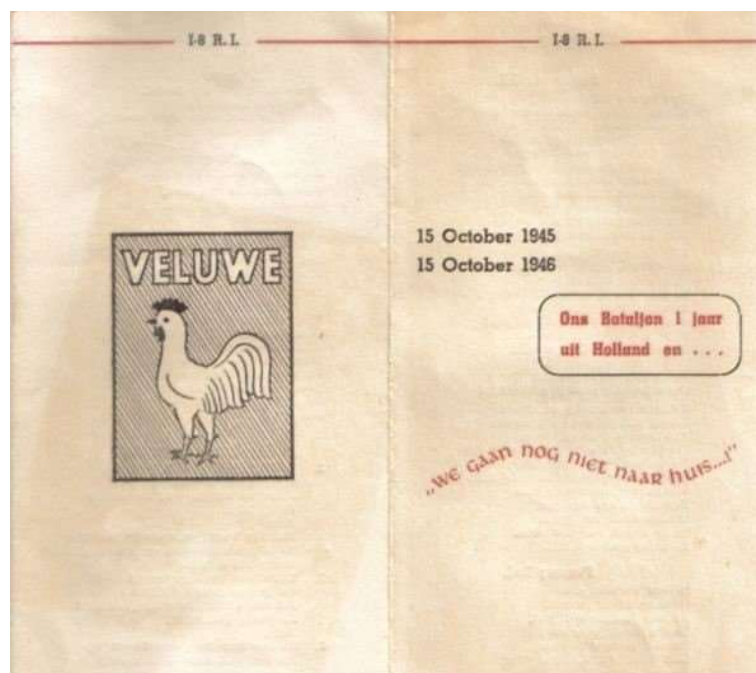
De vooropleiding begon: kleding en bewapening leverden de nodige problemen op, maar 15 oktober 1945 was het toch zo ver dat het Veluwe Bataljon naar Engeland kon vertrekken. Daar werden de mannen ondergebracht in de “Ramills Barracks” te Aldershot, een enorm kamp waar de meest uiteenlopende onderdelen werden verzameld, om vandaar naar hun bestemmingsplaatsen te worden gestuurd. Het werden hier rustige dagen zonder veel inspanningen, maar wel telkens onderbroken door de activiteit van de bataljonsarts-dokter Sikkel, die tal van injecties gaf tegen alle mogelijke ziekten, terwijl tevens de tropenuitrusting werd uitgereikt. Aler het bataljon op 27 oktober 1945 naar Plymouth vertrok om vandaar met de “Nieuwe Amsterdam” naar de Oost te varen, kregen de mannen een dag verlof om, zij het voor eigen rekening, de wereldstad Londen te bezichtigen. Daarvan werd massaal gebruik gemaakt.

De eerste week aan boord van het reusachtige schip was voor de Veluwse jongens, trouwens voor het merendeel van de duizenden opvarenden, allerm minst een pretje; slechts weinigen die, vooral in de Golf van Biskaje, niet zeeziek werden. Op 17 november 1945 werd Malakka bereikt en daar wachtte het contingent een grote teleurstelling. De Engelsen konden blijkbaar bij hun zaken geen pottenkijkers gebruiken en verboden door te stomen naar het einddoel Malakka. Bovendien was op Malakka met hun komst totaal geen rekening gehouden, zodat de eerste nacht na het verlaten van het schip moest worden doorgebracht op de lemen grond van een grote schuur, waar eerst de karbouwen waren uitgejaagd.

De volgende dag vertrok men naar het kamp “Lubok Kiab” bij Sungai Gatane. Daar zouden zij voorlopig blijven; de tijd werd benut door in de omliggende dichte oerwouden de eerste tropenervaring op te doen. Tussen de bedrijven door werd het kamp grondig opgeknapt. Verschillende verwaarloosde barakken, waarvan er één zelfs de naam “Planken Wambuis” kreeg, werden weer bewoonbaar gemaakt. Opmerkelijk dat zich onder een dergelijk grote groep altijd wel mensen te vinden zijn met muzikale en artistieke capaciteiten. Al gauw was een orkestgroep gevormd die ontspanningsavonden verzorgde en zich verdienstelijk maakte bij de viering van Sint Nicolaas en Kerstfeest.

Aan dit noodgedwongen oponthoud kwam een einde op 28 februari 1946; het bataljon kreeg eindelijk toestemming om te vertrekken en bereikte op 9 maart de haven van Tandjong Priok op Java, waarna onmiddellijk cordonstellingen aan de Oostrand van Batavia werden overgenomen van de Brits-Indische militairen. In de komende tijd zouden nog talrijke overplaatsingen met zeer wisselende opdrachten volgen, o.m. bezettingen van Mr. Cornelis Klender, Tangerang en Serping. We willen hier niet nader op ingaan, maar ons liever bepalen hoe de jongens hier hun vrije tijd doorbrachten, want dat zijn in hoofdzaak de fijne herinneringen die op hen een onvergetelijke indruk hebben gemaakt.

Vooraf in de grotere plaatsen was sprake van een vrij behoorlijk uitgaansleven: de bioscopen draaiden normaal al waren de vertoonde films nu niet direct om over naar huis te schrijven. Bezoek aan cafés en dancings was geoorloofd al werd erop gewezen de nodige voorzichtigheid te betrachten en in sommige gevallen liever gewapend op pad te gaan. Natuurlijk werd er veel aan sport gedaan, vooral voetbal, hele competities tussen de verschillende compagnies en bataljonsselftallen werden in een tropische temperatuur afgewerkt.

Aankondiging van de feestelijkheden rond het 1-jarig bestaan

Ook op andere terreinen maakten “De Haantjes” zich in hun vrije tijd verdienstelijk: verschillende wegen werden verbeterd, een zwembad geheel opgeknapt en zelfs een verwaarloosd kerkje gerestaureerd. En dan was er nog, althans voor hen die er oog voor hadden, de onvergetelijke schoonheid van Java en Sumatra. Tijdens de verschillende transporten door bergachtige streken ontplooiden zich prachtige onvoorstelbaar mooie panorama’s. Vanaf de hoogte keek men neer op de dalen waar vrouwen hun sawa’s bewerkten en mannen, in Oosterse rust achter hun trage karbouwen liepen. De

Boengoesbaai met haar koraalriffen en tal van andere vergezichten hebben op verschillende Veluwse jongens een machtige indruk achtergelaten.

November 1946 werd het Veluws bataljon overgeplaatst naar Padang, één van de oudste plaatsen op Sumatra. Ook hier en in de verre omgeving van de stad, Tabing, Lubukalung en Pasarbungus, hetzelfde ritme; veel wacht en patrouille lopen, vaak bij nacht positionele acties, afgewisseld met de nodige rustdagen. Het werk op Sumatra was wel aanzienlijk zwaarder door de geringe bevolkingsdichtheid en de alom aanwezige geheimzinnige oerwouden.

Begin 1948 deden de eerste geruchten de rond omtrent de demobilisatie van het vrijwilligersbataljon; zij hadden hun plicht gedaan en de "Palmboomdivisie" stond klaar om hun taken over te nemen. Op 24 april 1948 was het zo ver, het Veluws Bataljon werd na teruggekeerd te zijn op Java, ingescheept op de "Johan van Oldebarnevelt" en arriveerde op 19 mei in Amsterdam.

Een Edese delegatie, onder leiding van de heer Wiegeraadt stond, met de nodige bussen klaar om de jongens uit onze gemeente naar huis te brengen. Helaas niet allen keerden terug, vier en twintig vrijwilligers waren gesneuveld, terwijl enkele anderen van de gelegenheid die hen geboden werd, gebruik hadden gemaakt om meteen naar Australië te emigreren. De ontvangst van de Indiëgangers vond allereerst in de eigen familiekring plaats, waarna enkele dagen later het gemeentebestuur van Ede hen een welkomstmiddag in "Reehorst" aanbood. Daarna volgde nog zes weken doorbetaald verlof en kwam er een einde aan hun militaire loopbaan.

Maar nog elk jaar komen "De Haantjes, voor zover zij nog in leven zijn, bij elkaar om gezamenlijk herinneringen op te halen. Deze reünie zal dit jaar op zaterdag 23 april worden gehouden in de "Jan van Schaffelaar Kazerne" te Ermelo en krijgt in dit jubileumjaar een extra tintje. Door verschillende omstandigheden, o.a. verhuizing, is het adressenbestand niet geheel volledig meer, maar mochten er onder de lezers oud 1-8 Indië-veteranen zijn die geen uitnodiging hebben ontvangen en toch de bijeenkomst willen bijwonen, een telefoontje (08380-30540) is voldoende.

Tot besluit een rijmpje dat in deze tijd misschien minder goed valt, maar ongetwijfeld een kern van waarheid bevat.

"We wenden ons tot God en Jan Soldaat

als hoge nood en bittere strijd ons wacht

De nood voorbij, het land in vredesstaat

Vergeten wordt de Heer en Jan Soldaat veracht".